

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αθήνα, 22.1.2021

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμ. 4/2021

ΑΤΟΜΙΚΗ

Γνωμοδοτών : Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης, Νομικός Σύμβουλος.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου Φ.147069/7355/8.12.2020 έγγραφο της Κεντρικής Διεύθυνσης Ιθαγένειας, της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

Ερώτημα : Τρόπος συμμόρφωσης της Διοίκησης προς δικαστικές αποφάσεις, που ακύρωσαν αποφάσεις απορριπτικές αιτήσεων πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών, για έλλειψη αιτιολογίας, αναπέμποντας τις υποθέσεις στη Διοίκηση και ειδικότερα:

- α) Ποιό όργανο είναι αρμόδιο για την πλήρη αιτιολόγηση της νέας απόφασης, η Επιτροπή Πολιτογράφησης με επαναδιατύπωση της αιτιολογίας στο περιεχόμενο της γνωμοδότησής της, ή απευθείας η υπηρεσία που είναι αρμόδια για τη σύνταξη του νέου σχεδίου υπουργικής απόφασης.
- β) Εάν είναι επιτρεπτή η επανάληψη της προβλεπόμενης συνέντευξης ενώπιον της αρμόδιας Επιτροπής Πολιτογράφησης και
- γ) Στην περίπτωση αρνητικής απάντησης επί του β' υποερωτήματος, εάν η νέα απόφαση θα στηριχθεί στα ήδη υπάρχοντα στον φάκελο στοιχεία, επί των οποίων στηρίχθηκε η υπουργική απόφαση ή και σε νεώτερα των οποίων μπορεί να ζητηθεί η προσκόμιση.

 Επί του ανωτέρω ερωτήματος, η γνώμη μου έχει ως εξής:

Ιστορικό

1. Από το ανωτέρω έγγραφο, καθώς και από τα στοιχεία του σχετικού φακέλου και συγκεκριμένα από τις με αριθμούς 2010/2019 και 628/2020 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (Τμήμα Θ' Ακυρωτικός Σχηματισμός) και τα

αντίστοιχα, κατά υπόθεση, με αριθμούς 9 και 14/2014 Πρακτικά της Επιτροπής Πολιτογράφησης της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, προκύπτει, κατ' εκτίμηση, ότι η ερωτώσα υπηρεσία, προκειμένου να προβεί στις ενέργειες αρμοδιότητάς της, υπέβαλε το ανωτέρω ερώτημα και ζήτησε αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο συμμόρφωσης προς τις δυο αυτές ακυρωτικές αποφάσεις, κατά τα ειδικότερα ερωτήματα που διατυπώνει.

2. Με τις ανωτέρω δικαστικές αποφάσεις ακυρώθηκαν υπουργικές αποφάσεις, που απέρριψαν αιτήσεις πολιτογράφησης των αλλοδαπών E.G και R.S., αντιστοίχως, λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας των Πρακτικών της Επιτροπής Πολιτογράφησης, που αποτελεί και την αιτιολογία των υπουργικών αποφάσεων, ως προς συγκεκριμένα και ειδικώς προσδιορισμένα κριτήρια που διαγράφονται στο νόμο και παραπέμφθηκε η υπόθεση στη Διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση κατά το αιτιολογικό. Συγκεκριμένα, κατά τις δικαστικές αποφάσεις, οι απορριπτικές υπουργικές αποφάσεις ως προς και τους δυο αλλοδαπούς στηρίχθηκαν, σε αναιτιολόγητες κρίσεις, ότι γνωρίζουν μεν αυτοί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, πλην δεν έχουν ενταχθεί στην οικονομική και πολιτική ζωή του τόπου, ειδικώς δε ως προς την E.G., ότι δεν παρουσιάζει και τη δυνατότητα ενεργού και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή του τόπου.

Νομοθετικό πλαίσιο

3. Στην **παρ. 5 άρθρου 95** του ισχύοντος **Συντάγματος**, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.»

4. Στα άρθρα **1, 2 και 3**, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω συνταγματικής πρόβλεψης, εκδοθέντος **ν. 3068/2002** («Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, εκτέλεση κατά του Δημοσίου κλπ.»-Α', 274), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει...

Άρθρο 2:

1. Η αρμοδιότητα για τη λήψη των προβλεπόμενων στο άρθρο 3 μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ανατίθεται σε τριμελές συμβούλιο: α)...β)...γ)...δ)...

ε) των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και των λοιπών ειδικών δικαστηρίων, αν πρόκειται για αποφάσεις αυτών.

2. Το τριμελές συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του οικείου Δικαστηρίου και δύο μέλη του....3...

4. Οι διατάξεις των άρθρων 2 έως 6 του ν. 3068/2002 εφαρμόζονται αναλόγως για τον έλεγχο από τα διοικητικά δικαστήρια της συμμόρφωσης της Διοίκησης στις αποφάσεις τους.

Άρθρο 3:

1...2. Το τριμελές συμβούλιο μπορεί να ορίσει έναν δικαστή με βαθμό τουλάχιστον εφέτη ή αντίστοιχο, ως εντεταλμένο για να διατυπώνει και αυτεπαγγέλτως γνώμη και να παρέχει την αναγκαία συνδρομή, ως προς τον ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση, στην αρχή που υποχρεούται σε συμμόρφωση. Η υπόχρεη προς συμμόρφωση διοικητική αρχή μπορεί πάντοτε να ζητεί από τον εντεταλμένο δικαστή οδηγίες για τον προσήκοντα τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση. 3...8...».

5. Στο άρθρο 50 του **π.δ. 18/1989** («Κωδικοποίηση νόμων για το ΣΤΕ»- Α', 8), ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη. 2...3...

4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσής τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται ανάλογα με κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου, ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό. Ο παραβάτης, εκτός από τη δίωξη κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα, υπέχει και προσωπική ευθύνη για αποζημίωση.

5. Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν μεταξύ των διαδίκων δεδικασμένο που ισχύει και σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο.».

6. Στις κατωτέρω διατάξεις των άρθρων **5Α, 7 και 8**, του **ν. 3284/2004** «Περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας» (Α'217), όπως ισχύουν μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με το ν. 3838/2010, ορίζονται τα ακόλουθα.

«Άρθρο 5Α

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του προηγούμενου άρθρου:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την Ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας. Για τη διακρίβωση της ομαλής ένταξης του αιτούντος στην Ελληνική κοινωνία συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η εξοικείωση με την Ελληνική ιστορία και τον Ελληνικό πολιτισμό, η επαγγελματική και εν γένει οικονομική δραστηριότητα του, τυχόν δημόσιες ή κοινωφελείς δραστηριότητες του, ενδεχόμενη φοίτηση του σε ελληνικούς εκπαιδευτικούς φορείς, η συμμετοχή του σε κοινωνικές οργανώσεις ή συλλογικούς φορείς μέλη των οποίων είναι Έλληνες πολίτες, τυχόν συγγενικός του δεσμός και εξ αγχιστείας με Έλληνα πολίτη, η εκ μέρους του σταθερή εκπλήρωση των φορολογικών του υποχρεώσεων, καθώς και των

υποχρεώσεων του προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, η κατά κυριότητα κτήση ακινήτου για κατοικία και η εν γένει περιουσιακή του κατάσταση.

γ. Να έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της Χώρας, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες τη διέπουν. Για τη δυνατότητα συμμετοχής στην πολιτική ζωή συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η επαρκής εξοικείωση με τους θεσμούς του πολιτεύματος της Ελληνικής Δημοκρατίας και την πολιτική ζωή της Χώρας και η βασική γνώση της Ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ιδίως της σύγχρονης. Ειδική βαρύτητα στην εκτίμηση περί υιοθέτησης της Ελληνικής πολιτικής ταυτότητας έχουν η συμμετοχή σε συλλογικούς φορείς, πολιτικές ενώσεις ή σωματεία όπου συμμετέχουν και Έλληνες πολίτες, καθώς και η προηγούμενη συμμετοχή στις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο γνωμοδοτεί η Επιτροπή Πολιτογράφησης, η οποία συνιστάται με το άρθρο 12.

Άρθρο 7

Διαδικασία πολιτογράφησης

1...2...3. Αν παρέλθει...Παραλλήλως, η αρμόδια υπηρεσία...καλεί τον αλλοδαπό σε συνέντευξη, σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης. Με την ίδια πρόσκληση ο αλλοδαπός καλείται να προσκομίσει στην Επιτροπή Πολιτογράφησης στοιχεία που πιστοποιούν ότι γνωρίζει την ελληνική γλώσσα, καθώς και όσα άλλα στοιχεία κρίνει ο ίδιος χρήσιμα για να τεκμηριώσουν ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της πολιτογράφησης. 4...5...

6. Η Επιτροπή Πολιτογράφησης συντάσσει αναλυτικό πρακτικό στο οποίο αναφέρονται τα ερωτήματα που υπέβαλε και οι σχετικές απαντήσεις των προσώπων που παρουσιάσθηκαν ενώπιον της για συνέντευξη. Στη συνέχεια, εισήγηση της Επιτροπής Πολιτογράφησης, συνοδευόμενη από το πρακτικό και τον πλήρη φάκελο της υπόθεσης, διαβιβάζεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και κοινοποιείται στον αιτούντα, ο οποίος έχει το δικαίωμα να διατυπώσει εγγράφως αντιρρήσεις σχετικά με το περιεχόμενο της ενώπιον του Συμβουλίου Ιθαγένειας μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε ημερών...

Άρθρο 8

Απόφαση πολιτογράφησης - Αιτιολόγηση

1. Η πολιτογράφηση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η απόφαση επί αίτησης πολιτογράφησης αιτιολογείται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.».

7. Τα άρθρα **5Α** και **7** του **Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας**, ήδη τροποποιήθηκαν με τα άρθρα **3** και **6**, αντιστοίχως, του **ν. 4735/2020** «Τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, νέο πλαίσιο επιλογής διοικήσεων στον δημόσιο τομέα, ρύθμιση οργανωτικών θεμάτων της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και της Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, ρυθμίσεις για την αναπτυξιακή προοπτική και την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις» (Α'197), με το δε άρθρο **18** του ιδίου, ως άνω νόμου, θεσπίστηκαν μεταβατικές διατάξεις, ως εξής:

«Άρθρο 5Α

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης και εξουσιοδοτική διάταξη

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του άρθρου 5:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική ιστορία και γεωγραφία, τον ελληνικό πολιτισμό και τις συνήθειες του ελληνικού λαού, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας.

γ. Να έχει την ικανότητα να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της Χώρας, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές που τη διέπουν.

δ. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας, έχοντας την καταστήσει συνεχές κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων.

Για τη διακρίβωση της οικονομικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη η ύπαρξη σταθερής εργασίας στη Χώρα και η εν γένει οικονομική του δραστηριότητα, αλλά και η διαρκής εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων του απέναντι στην Πολιτεία. Για τη διακρίβωση της κοινωνικής ένταξης του αιτούντος λαμβάνονται υπόψη ιδίως η διαμόρφωση συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, η εξοικείωση του με τα ήθη και έθιμα της

ελληνικής κοινωνίας, η συμμετοχή του σε εθελοντικές δραστηριότητες, αθλητικές ομάδες, δραστηριότητες του δήμου και εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται τα ειδικότερα στοιχεία που αποτελούν τεκμήρια οικονομικής και κοινωνικής ένταξης του αιτούντος για την εξεταζόμενη, κατά περίπτωση, χρονική περίοδο.

Άρθρο 7

Διαδικασία πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας καλείται να συμμετάσχει σε γραπτή δοκιμασία, προκειμένου να πιστοποιηθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α. Προϋπόθεση συμμετοχής στη γραπτή δοκιμασία αποτελεί η καταβολή εξέταστρου ύψους εκατόν πενήντα (150) ευρώ. Για την πιστοποίηση αυτή, ο αλλοδαπός οφείλει να ανταποκριθεί επιτυχώς σε εξετάσεις ελληνικής γλώσσας επιπέδου ανάλογου του Β1 στην κατανόηση και παραγωγή του προφορικού και του γραπτού λόγου, καθώς και σε εξέταση γνώσεων στοιχείων ελληνικής ιστορίας και γεωγραφίας, ελληνικού πολιτισμού και θεσμών του πολιτεύματος της Χώρας....

2. Η συμμετοχή στις εξετάσεις θεωρείται επιτυχής, όταν ο υποψήφιος συγκεντρώσει το εβδομήντα τοις εκατό (70%) της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας τόσο κατά την εξέταση της γλώσσας, όσο και κατά την εξέταση των λοιπών ενοτήτων της παρ. 1. Επιτυχημένο αποτέλεσμα στη γλωσσική εξέταση θεωρείται τουλάχιστον το ποσοστό 66% και στα λοιπά γνωστικά αντικείμενα το πενήντα τοις εκατό (50%). Στον αλλοδαπό που έχει ανταποκριθεί με επιτυχία στην παραπάνω εξέταση χορηγείται από τη Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας Πιστοποιητικό Επάρκειας Γνώσεων για Πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π.). 3...4...5...

6. Η Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας στο πλαίσιο διερεύνησης της συνδρομής των προϋποθέσεων των περ. γ' και δ' του άρθρου 5Α, καλεί τον αιτούντα σε συνέντευξη, προκειμένου να διαπιστωθούν η επαρκής ένταξή του στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας και η δυνατότητα συμμετοχής του ως πολίτη σε αυτήν. Η κλήση του αλλοδαπού γίνεται με επί αποδείξει αλληλογραφία. Μη εμφάνισή του δικαιολογείται μόνο για λόγους αντικειμενικής αδυναμίας. Αν η κλήση του αλλοδαπού για τη συνέντευξη επιστρέψει ανεπίδοτη δύο φορές ή αν αδικαιολόγητα ο αλλοδαπός δεν εμφανισθεί σ' αυτήν, η αίτηση πολιτογράφησης απορρίπτεται από τον προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας.

7. Η συνέντευξη, πρακτικό της οποίας διατηρείται στον φάκελο του αιτούντος με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτουν ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ ΕΚ, καθώς και ο ν. 4624/2019 (Α΄ 137) διενεργείται από τρεις (3) υπαλλήλους κατηγορίας Π.Ε ή Τ.Ε. της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας, με τουλάχιστον πενταετή εμπειρία ως εισηγητές, μετά από την ολοκλήρωση της οποίας διενεργείται η συνολική αξιολόγηση του αιτούντος και συντάσσεται αιτιολογημένη εισήγηση για την αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος πολιτογράφησης. Η απόρριψη της αίτησης προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Διοικητικού Εφετείου. 8...9...14...

15. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ιθαγένειας καθορίζονται όλες οι λεπτομέρειες που αφορούν στον τρόπο διεξαγωγής της προφορικής συνέντευξης της παρ. 6 του άρθρου 6.

Άρθρο 18

1. Η ισχύς των άρθρων 5Α, 6 και 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αντικαθίστανται με τα άρθρα 3, 5 και 6 του παρόντος, αρχίζει από την 1η.4.2021. Έως την 31η.3.2021, οι επιτροπές πολιτογράφησης του άρθρου 12 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας καλούν σε εξέταση τους αλλογενείς αλλοδαπούς των οποίων οι σχετικές αιτήσεις εκκρεμούν στις αρμόδιες υπηρεσίες.

2. Εκκρεμείς, κατά την έναρξη ισχύος των ανωτέρω διατάξεων, αιτήσεις πολιτογράφησης για τις οποίες δεν έχουν γνωμοδοτήσει οι αρμόδιες Επιτροπές Πολιτογράφησης εξετάζονται σύμφωνα με τη νέα διαδικασία χωρίς την υποχρέωση καταβολής εξετάστρου από τους αιτούντες αποκλειστικά για την πρώτη φορά συμμετοχής τους στις εξετάσεις. Στη περίπτωση αυτή, η εξέταση της αίτησης συνεχίζεται μετά από την προσκόμιση Π.Ε.Γ.Π. και ακολουθείται ως προς τη συνδρομή των λοιπών προϋποθέσεων η διαδικασία που προβλέπεται στις παρ. 5, 6 και 7 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.».

8. Τέλος, στα άρθρα 17 και 20 του **Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας**, που κυρώθηκε με το ν. 2690/1999 (Α΄45), ορίζονται τα ακόλουθα.

«Άρθρο 17

Αιτιολογία

1. Η ατομική διοικητική πράξη πρέπει να περιέχει αιτιολογία, η οποία να περιλαμβάνει τη διαπίστωση της συνδρομής των κατά νόμο προϋποθέσεων για την έκδοσή της.
2. Η αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ειδική, επαρκής και να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, εκτός αν προβλέπεται ρητώς στο νόμο ότι πρέπει να περιέχεται στο σώμα της πράξης. 3...

Άρθρο 20

Γνώμη - Πρόταση

1. Όπου ο νόμος, για την έκδοση διοικητικής πράξης, προβλέπει προηγούμενη γνώμη (απλή ή σύμφωνη) ή πρόταση άλλου οργάνου, η μεν γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε πρόταση υποβάλλεται με πρωτοβουλία του προτείνοντος οργάνου. Η γνώμη ή η πρόταση, πρέπει να είναι έγγραφη, αιτιολογημένη και επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της.
2. Το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν μπορεί να εκδώσει πράξη με περιεχόμενο διαφορετικό από αυτό της σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης. Η μη αποδοχή της θετικής σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης, καθώς και η απόκλιση από την απλή γνώμη, πρέπει να αιτιολογούνται ειδικώς. 3...4...».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας, συνάγονται τα ακόλουθα.

9. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 1 του ν. 3068/2002 και 50 παρ. 1,4,5 του π.δ. 18/1989, προκύπτει ότι η ακυρωτική απόφαση, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του διοικητικού εφετείου, κατά την παρ. 1 άρθρου 4 του ν. 702/1977, εξαφανίζει έναντι όλων την πράξη, κατά το μέρος που ακυρώθηκε, ισχύει από της δημοσίευσής της και ανατρέχει στο χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης, ώστε η τελευταία να θεωρείται ως

μηδέποτε εκδοθείσα, επαναφέρεται αυτοδικαίως η πραγματική και νομική κατάσταση, που υπήρχε προ της έκδοσής της, χωρίς να είναι απαραίτητη η τυπική ανάκληση της ακυρωθείσας πράξης (Επ. Σπηλιωτόπουλου, Εγχ. Διοικ. Δικαίου, έκδ. 11η, παρ. 567, Ολ. ΣτΕ 441/2001, ΣτΕ 2898/2014, 4690/1983, Ολ. ΝΣΚ 22/2016, ΝΣΚ 142/2020, 64/2015, 41/2012, 149/2007, 481/2006).

10. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των ιδίων, ως άνω, διατάξεων, προκύπτει ότι η Διοίκηση, κατ' εφαρμογή των, καθιερωμένων από το Σύνταγμα, αρχών του κράτους δικαίου, της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και της προστασίας των διοικουμένων, έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται απροφασίστως και χωρίς οποιαδήποτε καθυστέρηση προς τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων και τους όρους που θέτει η κάθε απόφαση (βλ. και Εισηγ. Έκθεση του ν. 3068/2002, ΝΣΚ 64/2015, 323/2004). Στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ή διοικητικού εφετείου, πρέπει, όχι μόνο να θεωρήσει ανίσχυρη και μη υφιστάμενη νομικώς τη διοικητική πράξη που ακυρώθηκε, αλλά και, να προβεί με θετικές ενέργειες στην αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που, τυχόν, δημιουργήθηκε στο μεταξύ βάσει της ακυρωθείσας πράξης, ανακαλούσα ή τροποποιούσα τις σχετικές, εκδοθείσες εν τω μεταξύ (στο χρόνο ισχύος του τεκμηρίου νομιμότητας της ακυρωθείσας), πράξεις ή εκδίδουσα άλλες με αναδρομική ισχύ, για να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία θα ευρίσκοντο αν εξ αρχής δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα πράξη, χωρίς δέσμευση από τον χρόνο που διέδραμε (Ολ. ΣτΕ 677/2010, ΣτΕ 2378/2018, 276/2016, 1680, 2522/2002, Ολ.ΝΣΚ 119/2014, ΝΣΚ 330/2012, 61/2011). Το ειδικότερο περιεχόμενο και η έκταση της υποχρέωσης συμμόρφωσης, προσδιορίζονται από το αντικείμενο της απαγγελθείσας ακύρωσης, δηλαδή από το είδος και την φύση της ακυρωθείσας πράξης (ΣτΕ 276/2016, 1512/2009, 441/2001, ΝΣΚ 178/2020, 64/2015, 119/2014, 41/2012, 61/2011).

11. Κατά γενική αρχή του δικαίου, η νομιμότητα της διοικητικής πράξης ή παράλειψης κρίνεται, καταρχήν, με βάση το νομικό και πραγματικό καθεστώς του χρόνου έκδοσης της πράξης ή εκδήλωσης της παράλειψης (ΟλΣτΕ 1980, 1981/2005, ΣτΕ 2615/2015, 3358/2014, 2861/2013, 869/2010). Στην περίπτωση όμως συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση, η νέα κρίση της Διοίκησης, δεν πρέπει να αντίκειται σε όσα έχουν κριθεί από την ακυρωτική

απόφαση με δύναμη δεδικασμένου (Ολ. ΣτΕ 677/2010, ΣτΕ 2378/2018, 276/2016, ΝΣΚ 64/2015), χωρίς να απαγορεύεται η εκφορά της ίδιας κρίσης ή η έκδοση πράξης ιδίου περιεχομένου με εκείνη που ακυρώθηκε, με πλήρη όμως αιτιολογία (Ολ. ΝΣΚ 119/2014, ΝΣΚ 132/2020, 54/2017, σκ.23, 306/2009). Η νέα αυτή κρίση πρέπει να εκφέρεται, κατ' αρχάς, με βάση το νομικό και πραγματικό καθεστώς του χρόνου έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης και όχι του χρόνου συμμόρφωσης (Ολ. ΣτΕ 4310/2015, ΣτΕ 15/2020, 2378/2018, 252, 276, 1918/2016, 2615/2015, 783/2012, 2558/2009 7μ., 1540/2007, 1871/2003, 4932/1995 7μ.). Δεν κωλύεται, όμως, η νομοθετική εξουσία ή η κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση να μεταβάλλουν, με γενικές διατάξεις, το νομικό καθεστώς, το οποίο καταλαμβάνει τις, λόγω της ακυρωτικής αποφάσεως, εκκρεμείς ενώπιον της διοίκησης υποθέσεις, οπότε εφαρμόζονται οι νεώτερες ρυθμίσεις, εφόσον το νεώτερο νομοθέτημα έχει αναδρομική ισχύ ή προκύπτει από αυτό ότι ο νομοθέτης δεν ανέχεται εφεξής την εφαρμογή των παλαιών διατάξεων (Ολ. ΣτΕ 4310/2015, 3167/2014, 107/1991, ΣτΕ 15/2020, σκ.10, 252/2016 7 μ., 2615/2015, 748/2007, 16, 394/2006, 3320/2003, 3214/2001, 107/1991, ΝΣΚ 178/2020, 54/2017 σκ.25, 270/2016, 648/2012, 61/2011, 337/2004, 275/1996).

12. Αρμόδιο συλλογικό όργανο που επιλαμβάνεται της επανάληψης της διαδικασίας, είναι εκείνο, το οποίο, κατά την έκδοση της ακυρωθείσας πράξης, θα επιλαμβανόταν νομίμως της υποθέσεως, με την εκάστοτε όμως νόμιμη συγκρότηση και σύνθεσή του και όχι με την υφιστάμενη κατά τον χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης (ΣτΕ 3237/2015, 791/2012, 1222/2003, Ολ. ΝΣΚ 119/2014, ΝΣΚ 178/2020, 130/2012, 306/2009). Σε περίπτωση δε μεταβολής, ως προς τις διαδικαστικές διατάξεις, του νομοθετικού καθεστώτος που διέπει την υπόθεση, αν δεν υπάρχει αντίθετη διάταξη, αρμόδιο είναι το προβλεπόμενο από τις νεώτερες διατάξεις όργανο, που ενεργεί σύμφωνα με αυτές, δεδομένου ότι, επί διαδικαστικών διατάξεων, δηλαδή αυτών που ρυθμίζουν εν γένει τη διαδικασία παραγωγής της διοικητικής πράξης, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών με τη συγκρότηση και τη συγκρότηση και αρμοδιότητα συλλογικών οργάνων, εφαρμόζονται οι νεώτερες, αυτές δηλαδή που ισχύουν κατά τον χρόνο της συμμόρφωσης (Επ. Σπηλιωτόπουλος, ο.π. παρ. 569, ΣτΕ 991/2007, 107/1997, Ολ. ΝΣΚ 185/2016, ΝΣΚ 132, 178/2020, 270/2016, 648/2012, 550/2011, 301/2005, 337/2004).

13. Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης, που προήλθε από σύνθετη διοικητική ενέργεια, η υπόθεση επαναφέρεται στο σημείο στο οποίο αναφέρεται η ακύρωση, η δε Διοίκηση, επιλαμβανόμενη και πάλι αυτής, υποχρεούται να επαναλάβει τη προβλεπόμενη διαδικασία από το σημείο αυτό και εντεύθεν (ΣΤΕ 1918/2016, 2694/2010, 1871/2003, 2987/2002, 3895/1998, Ολ. ΝΣΚ 119/2014, ΝΣΚ 180/2020, 270/2016, 87/2001, 337/2004) και να λάβει, προς τούτο, υπόψη, κατ' αρχάς, μόνο τα στοιχεία που είχε εκτιμήσει κατά την αρχική της κρίση και όχι νεώτερα στοιχεία, έστω και αν αυτά ανάγονται σε χρόνο πριν από την αρχική υποβολή των στοιχείων (ΣΤΕ 1918/2016, 783/2012, 3962/2003, 3724/2006, 1871/2003, 2987, 2130/2002, 4932/1995 7 μ., ΝΣΚ 180/2020, 270/2016, 295/2014, 648/2012).

14. Όπως παγίως έχει κριθεί, σε περίπτωση που από τις διατάξεις οι οποίες διέπουν την επίμαχη διαδικασία προβλέπεται η διενέργεια συνέντευξης για την αιτιολογημένη αξιολόγηση, το αρμόδιο συλλογικό όργανο, επιλαμβανόμενο εκ νέου της υποθέσεως μετά από ακυρωτική απόφαση, είναι επιτρεπτό να επαναλάβει τη διαδικασία της συνέντευξης, είτε διότι, λόγω ανασυγκρότησης του οργάνου, σε αυτό μετέχουν ένα ή περισσότερα νέα μέλη, που καλούνται να συμμετάσχουν για πρώτη φορά στην αξιολόγηση και πρέπει να αποκτήσουν δική τους αντίληψη, είτε/και ότι, από την προηγηθείσα συνέντευξη δεν μπορεί το όργανο να μορφώσει ασφαλή γνώμη (πρβλ. ΣΤΕ 286/2020, 2575/2014, 2416/2010, 2558, 2905/2009, 758, 2987/2002, 2008/1999). Στην δεύτερη ως άνω περίπτωση, με την με αριθμό 2987/2002 απόφαση του ΣΤΕ, κρίθηκε άκυρη η διαδικασία, όταν επανελήφθη η συνέντευξη, χωρίς προηγουμένως το συλλογικό όργανο να διατυπώσει ρητώς με ιδιαίτερη πράξη του την ανάγκη αυτής της επανάληψης.

15. Περαιτέρω, η πολιτογράφηση, δηλαδή η διοικητική πράξη με την οποία αλλοδαπός συνδέεται μονίμως και, κατά κανόνα, αμετακλήτως, με την πολιτεία, αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της πολιτείας, η οποία το ασκεί ελεύθερα, θέτοντας τις εκάστοτε, κατά την κρίση της και προς το συμφέρον της, θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις, λαμβάνει δε χώρα κατόπιν σύνθετης διοικητικής διαδικασίας, κατά την οποία, εν όψει και του ότι η νομική έννοια και η ιδιότητα του πολίτη συνδέεται με πλείστες όσες σοβαρότατες συνέπειες, αναγόμενες στην συγκρότηση του ανωτάτου οργάνου του κράτους και στην δημόσια τάξη,

αλλά και σε υποχρεώσεις και δικαιώματα του ίδιου του πολίτη (ενδεικτικώς, δικαιώματα εκλέγειν, εκλέγεσθαι, διπλωματικής προστασίας, υποχρέωση στράτευσης, εκπλήρωση φορολογικών υποχρεώσεων, καθήκοντος εθνικής αλληλεγγύης κλπ., πέραν των συνεπειών στον χώρο του αστικού δικαίου), πρέπει να διαπιστώνεται, με θετική, εξατομικευμένη κάθε φορά, διοικητική κρίση, η ύπαρξη γνησίου (πραγματικού-ουσιαστικού) δεσμού του αλλοδαπού με το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία (βλ.π.τ. Ολ. ΣτΕ 460/2013, ΣτΕ 350/2011, 2780/2007, 474/2005, ΣτΕ 1068/2015, Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 6, Ελ. Κρίσπη – Νικολετοπούλου: Η Ιθαγένεια, έκδ. 1965, σελ.18, 19, 37, 53, 54, 64, 65 και 68, Στ. Γραμμένου: Το Δίκαιο της Ελληνικής Ιθαγενείας, έκδ. 1970, σελ. 21, 23, 26, 27, Ζωή Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγενείας, έκδ. 1994, σελ. 15, 16, 30, 31, 97 και 99).

16. Με τις διατάξεις των προαναφερομένων άρθρων του ΚΕΙ, όπως ισχύουν μετά την προσθήκη και τροποποίησή τους με το ν. 3838/2010, για την πολιτογράφηση αλλογενούς αλλοδαπού, μετά τον έλεγχο του φακέλου, προβλέπεται η πρόσκληση του αιτούντος αλλοδαπού (άρθρο 7 παρ. 1-4) και η προσωπική συμμετοχή του στην προβλεπόμενη διαδικασία συνέντευξης ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης του άρθρου 12 του ΚΕΙ, προκειμένου να διαπιστωθεί η συνδρομή στο πρόσωπό του των τριών ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α του ΚΕΙ, δηλαδή η επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας, η ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και η δυνατότητα της ενεργούς και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κριτήρια του άρθρου αυτού. Η οικεία Επιτροπή Πολιτογράφησης, συντάσσει αναλυτικό πρακτικό, στο οποίο αναφέρονται τα ερωτήματα που υπέβαλε και οι σχετικές απαντήσεις των προσώπων που παρουσιάσθηκαν ενώπιον της για συνέντευξη, καθώς και εξατομικευμένη κρίση, αρχές οι οποίες εφαρμόζονται, άλλωστε, σε κάθε περίπτωση που καλείται κάποιος διοικούμενος σε συνέντευξη (παρ. 3 – 6 του άρθρου 7, Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 9, πρβλ. ΣτΕ 699/2017). Η κατά τα ανωτέρω διαγραφόμενη διαδικασία ενώπιον των Επιτροπών Πολιτογράφησης, αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας και τον μοναδικό, λεπτομερώς διαγραφόμενο τρόπο, με τον οποίο η διοίκηση δύναται να διαπιστώνει την συνδρομή των προαναφερόμενων ουσιαστικών προϋποθέσεων, υπό την ισχύ των ανωτέρω διατάξεων (Ολ. ΝΣΚ 236/2017, σκέψη 9).

17. Μετά από αλληλεπάλληλες τροποποιήσεις διατάξεων του ΚΕΙ (ν. 3284/2004) με διατάξεις, ενδεικτικώς, των ν. 3731/2008, 3838/2010, 3870/2010, 4332/2015, 4452/2017, 4531/2018 και 4604/2019, ήδη, με το ν. 4735/2020, μεταξύ άλλων, ανασχεδιάστηκε συνολικά η διαδικασία πολιτογράφησης αλλογενών αλλοδαπών, για την «αντικειμενική, διαφανή, γρηγορότερη απόδοση της *Ελληνικής Ιθαγένειας (Ε.Ι.)* σε όσους πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, αλλά και για την εξάλειψη των πηγών διαφθοράς και των πελατειακών σχέσεων» (βλ.π.τ. Αιτιολογική Έκθεση του σχετικού νομοσχεδίου, Γενικό Μέρος). Περαιτέρω, κατά την ίδια Αιτιολογική Έκθεση, στο Ειδικό Μέρος, ως προς τα άρθρα 3 και 6, αναφέρονται τα εξής: «...*παρατίθενται εκ νέου οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ο αλλοδαπός για να πολιτογραφηθεί, με τρόπο ώστε η εξακρίβωση της γνώσης της ελληνικής ιστορίας, γεωγραφίας, του πολιτισμού και των θεσμών του πολιτεύματος που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία να αποκτήσει διακριτό χαρακτήρα και να διαφοροποιηθεί από την οικονομική και κοινωνική του ένταξη, η εξακρίβωση της οποίας αποκτά πλέον αυτοτελή χαρακτήρα. Η αλλαγή αυτή κρίνεται αναγκαία ενόψει της καθιέρωσης των γραπτών εξετάσεων, με βάση τις οποίες θα εξακριβώνεται αν ο αιτών διαθέτει ή όχι το απαιτούμενο από τον νόμο επίπεδο επάρκειας ως προς τη γνώση της ελληνικής γλώσσας και των λοιπών, κατά τα ανωτέρω, στοιχείων χωρίς να συγχέεται η συνδρομή της προαναφερόμενης προϋπόθεσης με τη διάγνωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης του αλλοδαπού στην ελληνική κοινωνία.....Η αναμόρφωση της διαδικασίας συνίσταται στην εισαγωγή της διαδικασίας των γραπτών εξετάσεων για την απόκτηση του πιστοποιητικού επάρκειας γνώσεων για πολιτογράφηση. Στο τελικό στάδιο η διαδικασία εξέτασης της αίτησης πολιτογράφησης ολοκληρώνεται με την αξιολόγηση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης του αλλοδαπού στην ελληνική κοινωνία, καθώς και της δυνατότητάς του να καταστεί ενεργός πολίτης της χώρας, στοιχεία που δεν μπορεί να αποτελέσουν εκ των πραγμάτων αντικείμενο της γραπτής εξέτασης που έχει σαν κύριο σκοπό την εξακρίβωση του γνωστικού επιπέδου του αιτούντος. Για τον λόγο αυτόν η διερεύνηση της εκπλήρωσης ή μη των ανωτέρω προϋποθέσεων διενεργείται με προφορική συνέντευξη ενώπιον δύο κατάλληλα εκπαιδευμένων στελεχών της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας και σε συνάρτηση με την επιτυχή δοκιμασία στις γραπτές εξετάσεις συμβάλλει στη διαμόρφωση της τελικής αξιολόγησης του αιτούντος. Με τις νέες αυτές ρυθμίσεις,*

λοιπόν, υιοθετείται μία ομοιογενής και αδιάβλητη διαδικασία για την εξακρίβωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης που αντικαθιστά τη λειτουργία των Επιτροπών Πολιτογράφησης που, εξαιτίας των οργανωτικών και λειτουργικών δυσχερειών που παρουσίαζαν αλλά και του ανομοιόμορφου τρόπου αξιολόγησης των αιτούντων όπως είχε παρατηρηθεί σε πολλές περιπτώσεις, έχουν προκαλέσει μεγάλες καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτήσεων, αλλά και μεγάλη ανομοιογένεια στο τρόπο αξιολόγησης ομοειδών περιπτώσεων...., με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι παρατηρούμενες αντιφάσεις ως προς την τεκμηρίωση των εισηγήσεων των διάφορων επιτροπών πολιτογράφησης που έθεταν σε αμφισβήτηση την ποιότητα της αξιολόγησης των προϋποθέσεων αυτών.». Τέλος, ως προς το άρθρο 18, αναφέρονται τα εξής: «Τίθενται μεταβατικές διατάξεις για την έναρξη ισχύος του νέου πλαισίου. Προσδιορίζεται ρητά η ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου που αναφέρονται στις προϋποθέσεις, τα δικαιολογητικά και τη διαδικασία πολιτογράφησης και ρυθμίζεται το καθεστώς εξέτασης των αιτήσεων πολιτογράφησης των αλλογενών αλλοδαπών που εκκρεμούν στις υπηρεσίες, ορίζοντας κατά χρόνο την αρμοδιότητα που έχουν οι επιτροπές πολιτογράφησης να γνωμοδοτούν για τις αιτήσεις αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, αποσαφηνίζεται ότι μετά την καθιέρωση των νέων ρυθμίσεων, για λόγους εξομοίωσης της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων πολιτογράφησης ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής τους, οι εκκρεμείς αιτήσεις εξετάζονται με βάση τις νέες ρυθμίσεις, απαλλάσσοντας τους αιτούντες από την υποχρέωση καταβολής εξέταστρου για την πρώτη φορά συμμετοχής τους στη γραπτή δοκιμασία.».

18. Από τα ανωτέρω, προκύπτει ότι, ο νομοθέτης, χωρίς, κατά βάση, να αποστεί από τις προϋπάρχουσες ρυθμίσεις που αφορούσαν στις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης (τις οποίες παραθέτει εκ νέου, διαρθρώνοντάς τις απλώς κατά διαφορετικό τρόπο σε τέσσερις διακεκριμένες περιπτώσεις-ενότητες, έναντι τριών που ίσχυαν προηγουμένως), ήδη απέβλεπε και προέβη στη θέσπιση ενός νέου, διαφορετικού, πλήρους όμως και συνεκτικού, διαδικαστικού συστήματος αξιολόγησης των ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης των αλλογενών αλλοδαπών, το οποίο, όπως προκύπτει από τη διατύπωση των ανωτέρω κρίσιμων διατάξεων και των ειδικότερα διαλαμβανομένων στην αιτιολογική έκθεση, δεν έχει αναδρομική ισχύ και δεν ανέχεται (ως νεώτερο και ομοιογενές σύστημα που αντικαθιστά πλήρως τη

διαδικασία ενώπιον των Επιτροπών Πολιτογράφησης), ούτε με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 4735/2020, τις προισχύνουσες διαδικαστικές ρυθμίσεις, για σοβαρούς λόγους που παρατηρήθηκαν και συγκεκριμένα, για αντιφάσεις και μεγάλη ανομοιογένεια στον τρόπο αξιολόγησης παρόμοιων περιπτώσεων, που έθεταν σε αμφισβήτηση την ποιότητα της αξιολόγησης εκ μέρους των Επιτροπών Πολιτογράφησης, αλλά και για λόγους εξομοίωσης της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων, ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής τους.

19. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του νόμου αυτού, κατά το μέρος που αφορά στο ερώτημα, θεσπίστηκε α) διαδικασία γραπτής δοκιμασίας, κατά τις παρ. 1 και 2 του τροποποιημένου άρθρου 7, για την αξιολόγηση της συνδρομής των προϋποθέσεων α' και β' της παρ. 1 και 2 του τροποποιημένου άρθρου 5Α του ΚΕΙ, περαιτέρω δε, β) διαδοχική τήρηση της ίδιας διαδικασίας των παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 του ΚΕΙ και της διαδικασίας της προφορικής συνέντευξης, για την αξιολόγηση της συνδρομής των προϋποθέσεων γ' και δ', ενώπιον τριών υπαλλήλων, οι οποίοι, στη συνέχεια, προβαίνουν στη συνολική αξιολόγηση του αιτούντος και στη σύνταξη αιτιολογημένης εισήγησης για την αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος, με την τήρηση της διαδικασίας των παρ. 6 και 7 του ιδίου άρθρου. Ταυτοχρόνως, με τη μεταβατική διάταξη της παρ. 1 άρθρου 18 ορίστηκε ότι η ισχύς των νέων διατάξεων των άρθρων 5Α, 6 και 7 του ΚΕΙ αρχίζει την 1η.4.2021 και, έως την 31η.3.2021, οι οικείες Επιτροπές Πολιτογράφησης του άρθρου 12 του ΚΕΙ *«καλούν σε εξέταση τους αλλογενείς αλλοδαπούς αιτούντες των οποίων οι σχετικές αιτήσεις εκκρεμούν στις αρμόδιες υπηρεσίες»*. Τέλος, με τη μεταβατική διάταξη της παρ. 2 του ιδίου άρθρου, εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος (δηλαδή κατά την 1^η.4.2021) αιτήσεις, για τις οποίες δεν έχουν γνωμοδοτήσει οι Επιτροπές, εξετάζονται σύμφωνα με τη νέα διαδικασία.

20. Η ανωτέρω διάταξη της παρ. 1 άρθρου 18, τροποποιεί μερικώς την παρ. 3 άρθρου 7 ως προς το όργανο που «καλεί σε εξέταση» τους αιτούντες, μέχρι την 31η.3.2021, ορίζοντας αρμόδια προς τούτο, την ίδια την Επιτροπή Πολιτογράφησης, αντί της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας και χωρίς να τροποποιεί, κατά τα λοιπά, τη διαδικασία της κλήτευσης και της συνέντευξης. Εκ των ανωτέρω και εν όψει του ότι η Επιτροπή Πολιτογράφησης αποτελεί συλλογικό όργανο της Διοίκησης και όχι αυτοτελή δημόσια υπηρεσία, έχει τη διοικητική υποστήριξη της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης και ενεργεί

την αλληλογραφία της μέσω αυτής, έπεται ότι αυτή εξετάζει την υπόθεση και αποφαινεται περί του αν συντρέχει νόμιμος λόγος επανάληψης της συνέντευξης, κλητεύοντας τον αλλοδαπό σε συνεδρίασή της, σε ορισμένο τόπο και χρόνο, χωρίς να διενεργεί η ίδια τη διεκπεραίωση της κλήτευσης. Επίσης, επειδή, από αντιπαράβολή των ανωτέρω διατάξεων, δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης, με την ανωτέρω μερική τροποποίηση, επεδίωξε και θέσπισε συνειδητά την αποστέρωση της δυνατότητας προσκόμισης στοιχείων, η κλήση για προσκόμιση από τον αλλοδαπό στοιχείων ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης, μπορεί να γίνει είτε από την Επιτροπή (θεωρούμενης της κλήσης αυτής ως ενιαίας με τη διαδικασία κλήσης σε συνεδρίαση) είτε από την οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση, στο πλαίσιο διεκπεραίωσης της αποστολής αποσπάσματος του οικείου Πρακτικού της Επιτροπής, με επιστολή προς τον αλλοδαπό. Τέλος, η ίδια διάταξη, εν όψει της έναρξης ισχύος των νέων διατάξεων από την 1η.4.2021, έχει την προφανή έννοια ότι, μέχρι την ανωτέρω καταληκτική ημερομηνία (31.3.2021) δεν διενεργείται, απλώς και μόνο, η διαδικαστική πράξη της κλήτευσης, αλλά ότι ολοκληρώνεται η εξέταση και η σύνταξη αιτιολογημένης γνώμης, κατ' εξάντληση, με τον τρόπο αυτό, της αρμοδιότητας της οικείας Επιτροπής Πολιτογράφησης, η οποία, επομένως, καθίσταται αναρμόδια κατά χρόνο, μετά την ημερομηνία αυτή.

21. Κατά τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου και τις διατάξεις του άρθρου 17 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999), στις οποίες παραπέμπει η παρ. 2 άρθρου 8 του ΚΕΙ, η αιτιολογία αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας, η δε αιτιολόγηση κάθε ατομικής διοικητικής πράξης πρέπει να είναι σαφής, επαρκής και ειδική, λαμβανομένου υπόψη του ουσιαστικού περιεχομένου της πράξης, και να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, τα πραγματικά περιστατικά και τις επ' αυτών σκέψεις του οργάνου που δικαιολογούν την σχετική κρίση του, όταν δε η πράξη εκδίδεται μετά από γνωμοδότηση, πρόταση ή εισήγηση, την οποία η πράξη αποδέχεται, αρκεί η πληρότητα της αιτιολογίας της γνωμοδότησης, της πρότασης ή της εισήγησης (βλ.πτ. Επ. Σπηλιωτόπουλου: ο.π., παρ. 165 έως 167 και 516 έως 519, Αν. Τάχου, Ελλ. Διοικ. Δίκαιο, έκδ. 2000, σελ. 535 – 537, ΣτΕ 2732/1988, Ολ. ΝΣΚ 236/2017).

22. Εξ άλλου, η γνωμοδότηση της Επιτροπής Πολιτογράφησης, επειδή από το νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά, έχει το χαρακτήρα της απλής γνώμης, από την

οποία μπορεί να αποστεί αιτιολογημένα το τελικώς αποφασίζον όργανο (Επ. Σπηλιωτόπουλου, ο.π. παρ. 135, ΣτΕ 1441/2019, 1281/2018, ΝΣΚ 99/2015, πρβλ. ΝΣΚ 55/2010). Για τον ίδιο λόγο, όμοιο χαρακτήρα έχει και η γνωμοδότηση-εισήγηση των τριών υπαλλήλων της παρ. 7 άρθρου 7 του ΚΕΙ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 6 του ν. 4735/2020. Κατά συνέπεια, σε κάθε περίπτωση, ασχέτως της διαδικασίας και του οργάνου που είναι υποχρεωμένο να γνωμοδοτήσει, το τελικώς αποφασίζον όργανο της Διοίκησης, πέραν της δυνατότητας άλλων ενεργειών (λ.χ. της αναπομπής της υπόθεσης στο Συμβούλιο Ιθαγένειας), μπορεί να εκδώσει αντίθετη προς την γνωμοδότηση απόφαση, αιτιολογώντας το ίδιο πλήρως την πράξη του.

23. Με τις διατάξεις των άρθρων 1-3 του ν. 3068/2002, καθιερύεται μια ολοκληρωμένη και λεπτομερώς καταστρωμένη διαδικασία συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, στην οποία προβλέπεται και η συμμετοχή του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, αφενός με την έκδοση πρακτικού συμμόρφωσης του οικείου τριμελούς συμβουλίου (άρθρα 2 και 3 παρ. 1,3 επ.), αφετέρου με την δυνατότητα διατύπωσης γνώμης και παροχής συνδρομής, εκ μέρους ενός δικαστή, ως προς τον, κατά περίπτωση, ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης, μετά από αίτημα της αρμοδίας για συμμόρφωση υπηρεσίας (άρθρο 3 παρ. 2), έχοντας, προς τούτο, την εξουσία να προβεί στις δέουσες υποδείξεις, αφού εξετάσει αυθεντικώς, όλα τα ανακύπτοντα ειδικότερα ζητήματα (περί του Συμβουλίου Συμμόρφωσης κλπ., ενδεικτικώς, Ολ.ΝΣΚ 22/2016, ΝΣΚ 64/2015). Επομένως, εν όψει των προαναφερομένων, η Διοίκηση, δύναται και πρέπει, εφόσον έχει αμφιβολίες, στη συγκεκριμένη, αλλά και σε κάθε άλλη παρόμοια, μελλοντικώς αναφυόμενη, περίπτωση, απευθυνόμενη εγκαίρως στο Δικαστήριο, να ζητήσει την συνδρομή του, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την ακυρωτική του απόφαση, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 3068/2002, ζητώντας συγκεκριμένες οδηγίες για τα κατά περίπτωση αντιμετωπιζόμενα ζητήματα (ΝΣΚ 64/2015).

24. Εν προκειμένω, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 1 του ν. 3068/2002, 4 παρ. 1 του ν. 702/1977, 50 παρ. 1,4,5 του π.δ. 18/1989, τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 5Α, 7 και 8 του ΚΕΙ, εν όψει της διαδοχικής ισχύος διαφορετικών διαδικαστικών διατάξεων του ΚΕΙ, του προαναφερομένου ιστορικού, του ακυρωτικού αποτελέσματος των με

αριθμούς 2010/2019 και 628/2020 ακυρωτικών αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, τέλος δε, του γεγονότος ότι εκκρεμείς αιτήσεις ενώπιον της Διοίκησης, κατά την έννοια των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 18 του ν. 4735/2020, αποτελούν οι αρχικώς υποβληθείσες αιτήσεις πολιτογράφησης των E.G και R.S., προκειμένου η Διοίκηση να συμμορφωθεί προς τις ανωτέρω αποφάσεις, οι οποίες έκριναν ως πλημμέλεια, το έλλειμμα στην αιτιολογία που διαλαμβάνεται στα με αριθμούς 9 και 14/2014 Πρακτικά της Επιτροπής Πολιτογράφησης της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, κατά το μέρος που αφορούν στη διαπίστωση της συνδρομής άλλων, πλην της γνώσης της ελληνικής γλώσσας, ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης, πρέπει να λεχθούν τα ακόλουθα, κατά περίπτωση.

25. Σήμερα και μέχρι την 31η.3.2021, λόγω του σημείου στο οποίο εντοπίστηκε η πλημμέλεια (γνωμοδότηση της Επιτροπής), οι δυο υποθέσεις των E.G και R.S., ευρίσκονται σε εκκρεμότητα, κατά την έννοια της παρ. 1 άρθρου 18 του ν. 4735/2020, ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης (υπό τη συγκρότηση και σύνθεση που έχει σήμερα και μέχρι την 31η.3.2021) η οποία είναι αρμόδια να προβεί σε διατύπωση νέας, ειδικής και επαρκώς αιτιολογημένης γνώμης, που θα τεθεί υπόψη του αρμοδίου προς έκδοση της τελικής διοικητικής πράξης οργάνου.

Η Επιτροπή, κατά τη νέα κρίση της, πρέπει να λάβει υπόψη της το νομικό και πραγματικό καθεστώς της κάθε υπόθεσης, κατά το χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας απόφασης, συνεκτιμώντας τα στοιχεία του οικείου υπηρεσιακού φακέλου, όπως αυτός έχει συγκροτηθεί.

Η ίδια Επιτροπή, όπως γίνεται δεκτό σε περίπτωση διενέργειας συνεντεύξεων (βλ.πτ. ανωτέρω σκέψη 14), εφόσον σε αυτή μετέχει για πρώτη φορά τουλάχιστον ένα νέο μέλος και πρέπει αυτό να αποκτήσει δική του αντίληψη, ή/και από την προηγηθείσα συνέντευξη δεν μπορεί να μορφώσει ασφαλή γνώμη προκειμένου να διατυπώσει πλήρως αιτιολογημένη γνώμη προς τη Διοίκηση, δύναται να επαναλάβει τη διαδικασία της συνέντευξης, αφού προηγουμένως, για λόγους πρόνοιας έναντι κινδύνου τυχόν ακυρότητας, προβεί στις κατά τα ανωτέρω διαπιστώσεις με παρεμπόππουσα πράξη της.

Βάσει της διαδικαστικής διάταξης της παρ. 3 άρθρου 7 του Κ.Ε.Ι., που ισχύει μέχρι την 31η.3.2021, σε συνδυασμό με την παρ. 1 άρθρου 18 του ν. 4735/2020, εφόσον η ανωτέρω Επιτροπή διαπιστώσει, κατά τα ανωτέρω, την ανάγκη διενέργειας νέας συνέντευξης, καλείται ο ενδιαφερόμενος σε συνέντευξη σε ορισμένο τόπο και χρόνο και σε προσκόμιση, τυχόν προσθέτων στοιχείων, που θεωρεί χρήσιμα για να τεκμηριώσουν τη συνδρομή στο πρόσωπό του των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, πλην της γνώσης της ελληνικής γλώσσας (κατά την ανωτέρω σκέψη 20), τα οποία πρέπει να είναι προγενέστερα του χρόνου της αρχικής κρίσης και όχι μεταγενέστερα, έστω και αν αυτά ανάγονται σε προηγούμενο χρόνο.

26. Μετά την 1η.4.2021, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 4735/2020, στις εκκρεμείς αιτήσεις συμπεριλαμβάνονται και υπό εξέταση (βλ.π.τ. ανωτέρω σκέψεις 11-13, 19, 24). Τούτο, διότι επ'αυτών δεν έχουν γνωμοδοτήσει οι Επιτροπές (λαμβανομένων υπόψη ότι, λόγω του ακυρωτικού αποτελέσματος των αποφάσεων, η προηγηθείσα γνωμοδότηση θεωρείται ανύπαρκτη στο νομικό κόσμο), οι δε νέες διατάξεις είναι διαδικαστικές, δεν έχουν αναδρομική δύναμη και δεν ανέχονται την εφαρμογή των προγενεστέρων. Επομένως, οι ίδιες υποθέσεις καταλαμβάνονται από το καθεστώς της ανωτέρω παραγράφου 2 άρθρου 18 και για την εξέταση αυτών θα τύχουν εφαρμογής, οι (νέες) διαδικαστικές διατάξεις του ήδη τροποποιηθέντος (με το άρθρο 6 του ν. 4735/2020) άρθρου 7 του ΚΕΙ. Ειδικότερα, ως προς την αξιολόγηση για τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων της περίπτωσης β' του άρθρου 5Α (επαρκής γνώση ελληνικής ιστορίας, γεωγραφίας, πολιτισμού κλπ.), αυτή θα γίνει με τις διαδικαστικές προϋποθέσεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 7. Στη συνέχεια, ως προς τη αξιολόγηση για τη συνδρομή όλων των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, αρμόδιοι είναι οι τρεις υπάλληλοι της παρ. 7 άρθρου 7, τηρουμένης της διαδικασίας των παρ. 6 και 7 του ιδίου άρθρου, ειδικότερα δε και κατά αιτούντα, αρχικά, κατόπιν διεξαγωγής, υποχρεωτικά, συνέντευξης με αιτιολόγηση της συνδρομής ή όχι των προϋποθέσεων των περ. γ' και δ' και, στη συνέχεια, με διενέργεια συνολικής αξιολόγησης (πλην της προϋπόθεσης

της γνώσης της ελληνικής γλώσσας) και σύνταξης αιτιολογημένης εισήγησης περί της αποδοχής ή απόρριψης του αιτήματος πολιτογράφησης.

Επειδή από την 1η.4.2021 δεν ισχύει η διαδικαστική διάταξη της παρ. 3 άρθρου 7 του Κ.Ε.Ι. (όπως αυτή ίσχυε πριν το ν. 4735/2020), η οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση, σύμφωνα με την παρ. 6 του τροποποιηθέντος άρθρου 7 του ΚΕΙ, καλεί μεν τον ενδιαφερόμενο υποχρεωτικά σε συνέντευξη σε ορισμένο τόπο και χρόνο, χωρίς όμως να τον καλέσει να προσκομίσει, τυχόν πρόσθετα στοιχεία που αυτός θεωρεί χρήσιμα για να τεκμηριώσουν τη συνδρομή στο πρόσωπό του των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, ενώ, εξ άλλου, οι νέες αυτές διαδικαστικές διατάξεις δεν προβλέπουν ούτε ανέχονται την, με οποιονδήποτε τρόπο (με πρωτοβουλία της Διοίκησης ή του ενδιαφερομένου), συμπλήρωση του υπηρεσιακού φακέλου με οποιοδήποτε στοιχείο, προγενέστερο ή μεταγενέστερο και ασχέτως σε ποιόν χρόνο ανάγεται αυτό.

Απάντηση

Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, η απάντηση που αρμόζει στο ερώτημα, έχει ως ακολούθως:

26. Προς το σκοπό συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις με αριθμούς 2010/2019 και 628/2020 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (Τμήμα Θ' Ακυρωτικός Σχηματισμός),

α) Σήμερα και μέχρι την 31η.3.2021, οι υποθέσεις των Ε.Γ. και Ρ.Σ., ευρίσκονται σε εκκρεμότητα ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, υπό τη συγκρότηση και σύνθεση που έχει σήμερα και μέχρι την 31η.3.2021, η οποία είναι αρμόδια να προβεί σε διατύπωση νέας, ειδικής και επαρκώς αιτιολογημένης γνώμης.

Η Επιτροπή αυτή, κατά τη νέα κρίση της, πρέπει να λάβει υπόψη της το νομικό και πραγματικό καθεστώς της κάθε υπόθεσης, κατά το χρόνο έκδοσης της ακυρωθείσας απόφασης, συνεκτιμώντας τα στοιχεία του οικείου υπηρεσιακού φακέλου, όπως αυτός έχει συγκροτηθεί.

Η ίδια Επιτροπή, εφόσον σε αυτή μετέχουν για πρώτη φορά ένα ή περισσότερα νέα μέλη, που πρέπει να αποκτήσουν δική τους αντίληψη, ή/και από την προηγηθείσα συνέντευξη δεν μπορεί να μορφώσει ασφαλή γνώμη, προκειμένου

να διατυπώσει πλήρως αιτιολογημένη γνώμη προς τη Διοίκηση, δύναται να επαναλάβει τη συνέντευξη, αφού προηγουμένως, για λόγους πρόνοιας έναντι κινδύνου τυχόν ακυρότητας, προβεί στις κατά τα ανωτέρω διαπιστώσεις με παρεμπόμπουσα πράξη της.

Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει την ανάγκη συνέντευξης, καλείται ο ενδιαφερόμενος σε συνέντευξη σε ορισμένο τόπο και χρόνο και, είτε από την Επιτροπή είτε από την Περιφερειακή Διεύθυνση, σε προσκόμιση τυχόν πρόσθετων στοιχείων που θεωρεί χρήσιμα για να τεκμηριώσουν τη συνδρομή στο πρόσωπό του των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, πλην της γνώσης της ελληνικής γλώσσας, τα οποία πρέπει να είναι προγενέστερα του χρόνου της αρχικής κρίσης και όχι μεταγενέστερα, έστω και αν αυτά ανάγονται σε προηγούμενο χρόνο.

β) Μετά την 1η.4.2021, η πλήρης αξιολόγηση και αιτιολόγηση ως προς τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων της περίπτωσης β' του άρθρου 5Α (επαρκής γνώση ελληνικής ιστορίας, γεωγραφίας, πολιτισμού κλπ.), μπορεί να γίνει μόνο με τις διαδικαστικές διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του τροποποιηθέντος με το άρθρο 6 του ν. 4735/2020 άρθρου 7 του ΚΕΙ, ενώ, περαιτέρω, ως προς τη συνδρομή όλων των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, αρμόδιοι προς πλήρη αξιολόγηση και αιτιολόγηση, είναι οι τρεις υπάλληλοι της παρ. 7 του τροποποιηθέντος άρθρου 7 του ΚΕΙ, τηρουμένης της διαδικασίας των παρ. 6 και 7 του ίδιου άρθρου, ειδικότερα δε, α) κατόπιν διεξαγωγής συνέντευξης για τη συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. γ' και δ' και, στη συνέχεια, β) κατόπιν συνολικής αξιολόγησης κάθε αιτούντος, δηλαδή με αξιολόγηση και ως προς τις λοιπές (πλην της γνώσης της ελληνικής γλώσσας) ουσιαστικές προϋποθέσεις.

Η οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση υποχρεούται να καλέσει τον ενδιαφερόμενο στην κατά τα ανωτέρω συνέντευξη σε ορισμένο τόπο και χρόνο, χωρίς όμως να τον καλέσει να προσκομίσει, τυχόν πρόσθετα στοιχεία που αυτός θεωρεί χρήσιμα για να τεκμηριώσουν τη συνδρομή στο πρόσωπό του των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου 5Α, ενώ, από τις νέες αυτές διαδικαστικές διατάξεις

δεν προβλέπεται ούτε είναι ανεκτή η με οποιονδήποτε τρόπο συμπλήρωση του υπηρεσιακού φακέλου με οποιοδήποτε στοιχείο.

γ) Σε κάθε περίπτωση, το τελικώς αποφασίζον όργανο της Διοίκησης, μπορεί να εκδώσει αντίθετη προς την γνωμοδότηση απόφαση, σχετική με την πολιτογράφηση του αλλογενούς αλλοδαπού, παραθέτοντας πλήρη αιτιολογία.

δ) Πέραν και ανεξαρτήτως των ανωτέρω, η Διοίκηση δύναται και πρέπει, εφόσον έχει αμφιβολίες, απευθυνόμενη εγκαίρως στο Δικαστήριο, να ζητήσει την συνδρομή του, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την ακυρωτική του απόφαση, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 3068/2002, ζητώντας συγκεκριμένες οδηγίες για τα κατά περίπτωση αντιμετωπιζόμενα ζητήματα.-

Ο γνωμοδοτών

Δημήτριος Ι. Μακαρονίδης
Νομικός Σύμβουλος